

ΑΙ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΤΙΜΗΣΙΝ

Τοῦ κ. Μ. Η. FISHER

Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Βρεταννία ἠναγκάσθη τελικῶς νὰ υποτιμήσῃ τὸ νόμισμά της, θὰ ἀποτελέσουν ἀναμφιβόλως ἐπὶ μακρὸν θέμα πολλῶν συζητήσεων. Ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι καὶ ἐπιστήμονες τῆς πολιτικῆς θὰ παρουσιάσουν πολλὰς πιθανὰς καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενας θεωρίας περὶ τοῦ τί ἔπταισεν. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν ἰδέαν τοῦ τί εἶναι πιθανὸν νὰ συμβῆ ἓν συνεχεῖς εἶναι ἀσφαλέστερον νὰ καταφύγωμεν εἰς μίαν ἀπλὴν ἀπάντησιν. Εὕρισκομένη εἰς ἐπίπεδον περίπου πλήρους ἀπασχολήσεως ἡ βρεταννικὴ οἰκονομία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραγάγῃ τὰς ἐξαγωγὰς, αἱ ὁποῖαι ἐχρειάζοντο διὰ νὰ ἰσοζυγισθῆ ὁ λογαριασμός ἐξωτερικοῦ. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ βρεταννικὴ βιομηχανία δὲν ἦτο συναγωνιστικὴ.

Προφανῶς τὰ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πωλούμενα βρεταννικὰ προϊόντα ἦσαν συναγωνιστικὰ εἰς τιμὰς, σχέδια καὶ ὄρους παραδόσεως διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐπωλοῦντο. Αἱ ἐξαγωγαὶ ἀνῆλθον κατὰ 7% τόσον τὸ 1965 ὅσον καὶ τὸ 1966 καὶ κατὰ $2\frac{1}{2}$ % ἐπὶ πλέον κατὰ τοὺς δέκα πρώτους μῆνας τοῦ 1967 παρ' ὄλην τὴν παρουσίαν ὀρισμένων δυσμενῶν παραγόντων—τὸν πόλεμον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὰς ἀπεργίας λιμενεργατῶν εἰς Λίβερπουλ καὶ Λονδίνον, τὴν Γερμανικὴν κρίσιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάσχεσιν εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἀλλὰ ἡ αὔξησις δὲν ὑπῆρξεν ἰκανοποιητικὴ καὶ ἀναμφιβόλως ἦτο ἀπογοητευτικὴ ἓν ὄψει τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ ζήτησις περιορίσθη σοβαρῶς περὶ τὰ μέσα τοῦ 1966. Εἰς ὀρισμένας ἄλλας ἐξαιρετικῶς ἐκβιομηχανισμένας χώρας, αἱ ὁποῖαι συναγωνίζονται ἀμέσως μὲ τὴν Βρεταννίαν εἰς τὰς παγκοσμίους ἀγοράς—ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰαπωνία ἀποτελοῦν βασικά παραδείγματα κατὰ τὰ πρόσφατα ἔτη—τὴν μείωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ζητήσεως ἠκολούθησε φαινομενικῶς ἀναποφεύκτως ταχεῖα ἄνοδος τῶν ἐξαγωγῶν. Ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐπωλοῦντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἦτο δυνατόν νὰ διοχετευθοῦν ταχέως εἰς ἀγοράς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Εἰς τὴν Βρεταννίαν κατέστη δυσχερέστερον κατόπιν ἐκάστης συμπίεσεως νὰ ἐπιτευχθῆ μὴ παρομοία μετατόπισις.

Ἡ μόνη δυνατὴ ἐξήγησις τούτου εἶναι ὅτι οἱ κατασκευασταὶ δὲν

έθεώρουν έπικερδές νά χρησιμοποιοῦν δλην ἢ ἔστω ἕνα μέγα μέρος τῆς ἀργοῦ δυναμικότητός των διά νά παραγάγουν έπιπροσθέτως έξαγωγίμα εἶδη. Έθεώρουν δτι δέν ἠδύναντο νά μειώσουν τάς τιμάς των διά νά έξασφαλίσουν αύξησιν τοῦ ὄγκου. Οὕτως, ἡ ἀπόδοσις τῶν πωλήσεων εἰς τό έξωτερικόν δέν ἦτο έπαρκής διά νά δημιουργήσῃ τάς πωλήσεις καί ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι ἀπητοῦντο διά νά έξασφαλισθῇ μεγαλύτερα συμμετοχή εἰς τήν ἀγοράν. Μὲ ἄλλους λόγους ἡ λίρα εἶχεν ὑπερτιμηθῇ. Θά πρέπει νά τονισθῇ έπανειλημμένως δτι ἡ ἀπαιτούμενη προσαρμογή ἦτο καλυμμένη. Οἰσοσδήποτε ἔχει παρακολουθήσει διαπραγματεύσεις τῆς ΓΚΑΤΤ (Γενική Συμφωνία Δασμῶν καί Έμπορίου) ἐπί θεμάτων δασμῶν γνωρίζει δτι ἐνίστε δίδεται μεγάλη σημασία ἀκόμη καί εἰς ἐλαχίστας μεταβολάς δασμῶν Ἐπό πλευρᾶς τῆς οἰκονομίας, ὡς συνόλου, ἡ ἀπαιτούμενη μετατόπισις τῶν πόρων ἀπό τήν έσωτερικήν ζήτησιν εἰς τό ἰσοζύγιον πληρωμῶν δέν ἀντιπροσωπεύει εἰμὴ ὀλίγα ἑκατοστά Ἐφ' ὅσον ἡ Βρεταννία λάβῃ τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, ἡ ὑποτίμησις ἀποτελεῖ ἰσχυρόν ὄπλον καί ἀσφαλῶς θά ἀλλάξῃ τήν κλίσιν τῆς πλάστιγγος.

Τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν τήν προκειμένην περίπτωσιν τοσοῦτω μᾶλλον διότι φαίνεται πιθανόν δτι ἡ ὑποτίμησις τῆς λίρας ἔδωσεν εἰς τήν Βρεταννικήν βιομηχανίαν τό μεγαλύτερον δυνατὸν πλεονέκτημα εἰς τάς παγκοσμίους ἀγοράς. Ἐκεῖνο τό ὅποῖον ἔχει σημασίαν ἐν προκειμένῳ εἶναι ὄχι τό ἀπόλυτον ποσόν τῆς ὑποτιμήσεως ὅσον ἡ σχετικὴ κίνησις τῶν νομισμάτων τῶν σημαντικωτέρων ἐκβιομηχανισμένων χωρῶν. Κρινομένη διά τοῦ μέτρου τούτου ἡ ὑποτίμησις ὑπῆρξεν ἐπιτυχής—περισσότερον ἀσφαλῶς τῆς τοῦ 1949. Οὐδὲ εἰς ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀνταγωνιστῶν τῆς Βρεταννίας δέν ἠσθάνθη ὑποχρεωμένος νά ἀκολουθήσῃ τήν ὑποτίμησιν τῆς λίρας. Ἐξ ἴσου δὲ σημαντικόν ἦτο δτι ὄλοι σχεδόν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων πελατῶν τῆς Βρεταννίας ἐτήρησαν σταθεράν γραμμήν.

Ἐκ τῶν 15 σημαντικωτέρων πελατῶν τῆς Βρεταννίας, μόνον ἡ Ἴρλανδία, ἡ Νέα Ζηλανδία καί ἡ Δανία ὑπετίμησαν τό νόμισμά των, ἡ τελευταία δὲ εἰς μικρότερον ποσοστὸν ἀπὸ τήν Βρεταννίαν. Χῶραι καλύπτουσαι συνολικῶς πλέον τοῦ 85% τῶν βρεταννικῶν έξαγωγῶν δέν ὑπετίμησαν τό νόμισμά των.

Τὸ ὄλον περιθώριον τῆς ὑποτιμήσεως δέν εἶναι εἰς τήν διάθεσιν τοῦ έξαγωγέως. Κατὰ μέσον ὄρον τό ὄφελος τοῦ Βρεταννοῦ έξαγωγέως εἶναι περίπου 9% δυνατὸν δὲ νά χρησιμοποιήσῃ τοῦτο διά νά μειώσῃ τάς τιμάς του, νά βελτιώσῃ τό περιθώριον κέρδους καί νά αύξήσῃ τήν διαφήμισιν καί προαγωγήν τῶν εἰδῶν. Τὸ δὲ παγκόσμιον γενικόν κλίμα θά πρέπει νά εἶναι εὐνοϊκόν Ἐνάπτυξιν ἀναμένεται νά σημειώσῃ ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος— ὅπου κατὰ τὰ τελευταῖα ὀλίγα ἔτη αἱ βρεταννικαὶ έξαγωγαὶ εἶχον προωθηθῇ ὀλίγον. Ἡ προοπτικὴ πρὸς τάς Ἠνωμένας Πολιτείας ἐβελτιώθη σημαντικῶς.

Λόγῳ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἔδωσαν τώρα πρόσθετον ὠθησιν εἰς τάς

προσπαθείας, τῆς Ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως ὅπως ἐπιτύχη ἔγκρισιν τοῦ Κογκρέσσου διὰ μίαν αὐξησίν φόρων. Ἀλλά ἡ ἀρχικὴ πρόθεσις τοῦ φορολογικοῦ νομοσχεδίου ἦτο νὰ μετριάσῃ μίαν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἄλλως θὰ διέφευγε τοῦ ἐλέγχου. Ἡ Ἀμερικανικὴ οἰκονομία προβλέπεται ὅτι θὰ ἀναπτυχθῆ μὲ ρυθμὸν 4% κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, κατὰ μετριοπαθεῖς δὲ ὑπολογισμοὺς ἡ αὐξήσις τῶν εἰσαγωγῶν θὰ εἶναι περίπου 7%. Ἡ βρετανικὴ βιομηχανία δύναται ἐπίσης τῶρα νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν μείωσιν τῶν δασμολογικῶν φραγμῶν μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιτυχή λήξιν τοῦ κύκλου Κέννεντυ. Τοῦτο καθίσταται ἰδιοιτέρως σημαντικὸν εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ προοπτικαὶ διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Βρετανίας εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. εἶναι μᾶλλον δυσμενεῖς.

Εἶναι βεβαίως συζητήσιμον κατὰ πόσον αἱ ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ. ἐπιπτώσεις τῶν δασμολογικῶν μετατροπῶν εἶχον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν βρετανικῶν ἐξαγωγῶν. Συμφώνως πρὸς τὰς ὑφισταμένας ἐνδείξεις, τὸ ἐπίπεδον τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐντὸς τῆς Κοινότητος ὑπέστη ἀσφαλῶς μεγαλύτεραν ἐπίδρασιν. Παρ' ὅλα ταῦτα τὸ γεγονός παραμένει ὅτι ἡ προοδευτικὴ μείωσις τῶν δασμῶν θὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς Βρεταννοὺς κατασκευαστάς, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐργασθῆ μὲ πολὺ στενὰ περιθώρια κέρδους διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν θέσιν των εἰς τὴν ἀγοράν, μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν κινήσεως. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν Κοινότητα δὲν παρουσιάζει πλέον ἐνδιαφέρον. Οἰαιδῆποτε καὶ ἐὰν ὑπῆρξαν αἱ ἀπόψεις τῆς Βρετανίας κατὰ τὸ παρελθόν, τὰ κίνητρα, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὴν ἀφορμὴν διὰ τὴν τελευταίαν αἴτησιν εἰσδοχῆς εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. ὑπῆρξαν μᾶλλον πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς φύσεως παρά ἐμπορικῆς.

Ἡ ἐπιθυμία νὰ προσφερθῆ εἰς τὰς πλέον προηγμένας τεχνολογικῶς βιομηχανίας τῆς Εὐρώπης μίαν εὐρύτερα βάσις διὰ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὰς νὰ συναγωνίζωνται κατὰ τρόπον ἀποδοτικώτερον τὸσον τὰς ΗΠΑ ὅσον καὶ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, ἀπετέλεσε κυρῶς τὴν οἰκονομικὴν κινήτηριον δύναμιν ὀπισθεν τῆς αἰτήσεως. Ἐκεῖνο ποῦ ἔχει σημασίαν εἰς τὸ στάδιον αὐτὸ εἶναι ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ἀναμονῆς οἱ δασμοὶ ἐντὸς τῆς Εὐρώπης θὰ μειωθοῦν, οὕτως ὥστε αἱ ζημίαι, αἱ ὁποῖαι θὰ προκληθοῦν ἀπὸ τὴν διαίρεσιν τῆς Εὐρώπης τουλάχιστον θὰ περιορισθοῦν.

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ γενικὸν πλαίσιον, ἔναντι τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑποτιμήσεως πρέπει νὰ ἐκτιμηθοῦν. Εἶναι φανερόν ὅτι θὰ χρειασθοῦν μερικοὶ μῆνες πρὶν ἢ τὰ ἀποτελέσματα ἀρχίσουν νὰ ἐμφανίζωνται. Τὸ Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Κοινωνικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν ὑπολογίζει ὅτι τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι μίαν αὐξήσιν 17% τοῦ ὄγκου τῶν βρετανικῶν ἐξαγωγῶν. Αὐξήσις 5% περίπου ὑπολογίζεται ἕως τὸ τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἀλλὰ τοῦτο θὰ προστεθῆ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι μίαν ἀπότομος ἀνοδικὴ τάσις. Φυσικὰ τὰ ὀφέλη θὰ γίνωνται πρῶτον ἀντιληπτά ἀπὸ τοὺς ἐξαγωγεῖς τῶν παραδοσιακῶν εἰδῶν—ὅπως π.χ. αὐτοκινήτων καὶ ἄλλων μεταφορικῶν μέσων, μηχανημάτων παντὸς εἶδους, χημικῶν προϊόντων ἐκεῖ ὅπου τὰ περιθώρια ἦσαν πολὺ μικρὰ λόγῳ τοῦ

σοβαροῦ διεθνοῦς συναγωνισμοῦ. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι βιομηχανία—π.χ. ἡ βιομηχανία κατασκευῆς ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ ἀεροσκαφῶν—ὅπου ἡ ὑποτίμησις θὰ ἔχη σημαντικὴν ἐπίδρασιν. Φυσικὰ θὰ πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν περιθώρια διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ζήτησις εἰς τὸ ἐσωτερικόν θὰ πρέπει νὰ συγκρατηθῇ εἰς σταθερὰ ἐπίπεδα.

Ἄλλὰ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς προσπαθείας, αἱ ὁποῖαι εἶχον καταβληθῆ μετὰ τὴν παλαιάν ἰσοτιμίαν διὰ τὴν ἀποδέσμευσιν τῶν πόρων δι' ἐξαγωγάς, ὁ περιορισμὸς τῆς ἐσωτερικῆς ζητήσεως δὲν συνοδεύεται ἀναποφεύκτως ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀνεργίαν. Τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικόν διότι εἶναι πολὺ εὐκολώτερον διὰ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πολιτικὴν τῆς. Ἡ ὑποτίμησις προσέφερε τὸ κίνητρον, τὸ ὁποῖον ἐχρειάζετο διὰ τὴν μετατόπισιν τῶν πηγῶν, οὕτως ὥστε νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ ζήτησις, ἡ ὁποία ὑφίσταται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ὑποτίμησις σημαίνει νὰ ἀφεθῇ ὁ μηχανισμὸς τιμῶν καὶ τὰ κίνητρα τοῦ κέρδους νὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Τοῦτο κατὰ τὸ παρελθόν ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικόν. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀναμένωμεν ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἀποτυχία εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν. Εἶναι πράγματι πολὺ ἰσχυρὰ ἡ ὤθησις, ἡ ὁποία ἐδόθη τῶρα εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ βρετανικαὶ ἐξαγωγαὶ θὰ εἶχον ὀπωσδῆποτε ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ταχύτεραν ἀνάπτυξιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.